

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม โดยพิจารณาเปรียบเทียบระหว่าง แรงงานสตรีโสด และแรงงานสตรีสมรส และปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ปัจจัยทางด้านประชากร ปัจจัยทางด้านสังคม และเศรษฐกิจ นอกจากนี้ได้ศึกษาสภาพการทำงาน และสวัสดิการต่างๆ ของสตรีที่ทำงานในโรงแรมเพื่อเปรียบเทียบกับสิ่งที่กฎหมายคุ้มครองแรงงานกำหนดไว้ และในส่วนสุดท้ายของการศึกษาได้ศึกษาถึงทัศนคติของสตรี เกี่ยวกับการทำงานในโรงแรม

สำหรับกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้คือ พนักงานสตรีที่ทำงานในโรงแรมต่างๆ ของจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 378 คน โดยจำแนกเป็นพนักงานสตรีโสด 178 คน และพนักงานสตรีสมรส 200 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (*Systematic Sampling*) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นได้เสนอข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปทางด้านประชากร สังคม และเศรษฐกิจ สภาพการทำงานและทัศนคติ ของสตรี เกี่ยวกับการทำงานในโรงแรม ในรูปของอัตราร้อยละ ส่วนในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (*Stepwise Multiple Regression Analysis*) และผลการวิจัย สรุปได้ดังต่อไปนี้

5.1 สรุป

ผลสรุปจากการศึกษาปรากฏว่า แรงงานสตรีที่เป็นตัวนางทั้งหมด มีอายุในระหว่าง 25-29 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.4 ของแรงงานสตรี เมื่อแยกเป็นแรงงานสตรีโสด ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-24 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.4 ของแรงงาน

สตรีโสด ส่วนแรงงานสตรีสมรสมีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไปมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.0 ของ
 แรงงานสตรีสมรส ในด้านการศึกษาพบว่า แรงงานสตรีทั้งหมดจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
 หรืออาชีวศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.8 ของแรงงานสตรีตัวอย่าง และถ้าแยกพิจารณา
 ระหว่างแรงงานสตรีโสด และแรงงานสตรีสมรสนั้น พบว่า ทั้งแรงงานสตรีโสดและแรงงาน
 สตรีสมรส จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรืออาชีวศึกษา เป็นจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อย
 ละ 56.7 ของแรงงานสตรีโสด และคิดเป็นร้อยละ 47.5 ของแรงงานสตรีสมรส เมื่อ
 พิจารณายานพาหนะของครอบครัว แรงงานสตรีทั้งหมดมาจากขนาดของครอบครัวที่มีสมาชิก 3-4
 คนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.8 ในกลุ่มสตรีโสดมาจากขนาดครอบครัวที่มีสมาชิก 5 คนขึ้นไป
 ไปมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.2 ของครอบครัวในกลุ่มสตรีโสด ส่วนสตรีสมรสมาจากขนาดของ
 ครอบครัวที่มีสมาชิก 3-4 คน เป็นจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.5 ของครอบครัวในกลุ่ม
 สตรีสมรส นอกจากนี้ในด้านจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้ พบว่า แรงงานสตรีทั้งหมด
 มาจากครอบครัวที่มีสมาชิกช่วยหารายได้จำนวน 1 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.8 ของ
 แรงงานสตรีตัวอย่าง และในครอบครัวของสตรีโสด มาจากครอบครัวที่มีสมาชิกช่วยหาราย
 ได้จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5 ของครอบครัวในกลุ่มสตรีโสด รองลงมามีจำนวนสมาชิก
 ช่วยหารายได้ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 34.3 ของครอบครัวในกลุ่มสตรีโสด ส่วนครอบครัวของ
 สตรีสมรส มาจากครอบครัวที่มีสมาชิกช่วยหารายได้จำนวน 1 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ
 90.0 ของครอบครัวในกลุ่มสตรีสมรส รองลงมามีจำนวนสมาชิกช่วยหารายได้ 2 คน ซึ่งมีเพียง
 ร้อยละ 6.0 ของครอบครัวในกลุ่มสตรีสมรส ประการสุดท้าย จำนวนบุตรที่เป็นภาระของสตรี
 สมรส โดยสตรีสมรสมีบุตร 1 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.5 รองลงมามีบุตร 2 คน
 คิดเป็นร้อยละ 32.0

สำหรับการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะทางเศรษฐกิจ อันได้แก่ รายได้ของสตรี ราย
 ได้ของสมาชิกในครอบครัว และรายได้ครอบครัวของแรงงานสตรีโสด และแรงงานสตรี

สมัครในอุตสาหกรรมโรงแรม ปรากฏว่า ในด้านรายได้ของสตรีนั้น สตรีตัวอย่างทั้งหมดมี รายได้ ระหว่าง 20,000-29,999 บาทต่อปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.1 ของสตรี ตัวอย่าง และมีรายได้เฉลี่ย 28,273.45 บาทต่อปี หากเปรียบเทียบระหว่างรายได้ของ สตรีโสด และรายได้ของสตรีสมรส พบว่า ทั้งสตรีโสด และสตรีสมรสมีรายได้ระหว่าง 20,000-29,999 บาทต่อปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.3 ของสตรีสมรส โดยมีรายได้ เฉลี่ย 29,502.04 บาทต่อปี ส่วนรายได้ของสมาชิกในครอบครัวนั้น ครอบครัวของแรงงาน สตรีตัวอย่างทั้งหมดมีระดับรายได้ระหว่าง 50,000-89,999 บาทต่อปีมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 39.4 ของครอบครัวของสตรีตัวอย่าง และเมื่อแยกระหว่างครอบครัวของสตรีโสด และสตรีสมรส พบว่า ทั้งครอบครัวของสตรีโสดและสตรีสมรสมีระดับรายได้ของสมาชิกระหว่าง 50,000-89,999 บาทต่อปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.5 ของครอบครัวกลุ่มสตรีโสด และ คิดเป็นร้อยละ 42.0 ของครอบครัวกลุ่มสตรีสมรส และในเรื่องรายได้ของครอบครัวสตรี ตัวอย่างทั้งหมดมาจากครอบครัวที่มีรายได้ครอบครัวระหว่าง 70,000- 99,999 บาทต่อปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.8 ของครอบครัวสตรีตัวอย่าง ถ้าเปรียบเทียบครอบครัวของ สตรีโสดและสตรีสมรส พบว่า ส่วนใหญ่ครอบครัวของสตรีโสดมีระดับรายได้ระหว่าง 100,000- 129,999 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 32.6 ส่วนครอบครัวของสตรีสมรสมีรายได้ของครอบครัว ระหว่าง 70,000-99,999 บาทต่อปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.5

จากผลการศึกษาศักยภาพที่มีอิทธิพลต่อการ เข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม สรุปได้ว่า ด้านจำนวนอายุของสตรีนั้นสามารถอธิบายการ เข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรม โรงแรมได้คือ สำหรับสตรีโสดเมื่อจำนวนอายุมากขึ้น การเข้าร่วมแรงงานของสตรีโสดก็จะ มากขึ้น ส่วนสตรีสมรสเมื่อจำนวนอายุมากขึ้นการ เข้าร่วมแรงงานของสตรีสมรสจะน้อยลง ส่วนการศึกษาของสตรีเป็นปัจจัยอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการ เข้าร่วมแรงงานสตรี จากการ วิเคราะห์ พบว่า สำหรับสตรีสมรสเมื่อการศึกษาสูงขึ้น การเข้าร่วมแรงงานของสตรีสมรส

จะมากขึ้น (แต่สำหรับสตรีโสดปัจจัยด้านการศึกษาไม่สามารถอธิบายการเข้าร่วมแรงงานได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ) จึงกล่าวได้ว่าการลงทุนเพื่อการศึกษาสำหรับสตรีนั้นไม่ใช่เป็นสิ่งที่สูญเสียเปล่าอย่างที่เคยอ้างกันเสมอ ส่วนปัจจัยอื่นที่พบว่ามามีอิทธิพลในทางลบต่อการเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม คือ จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้โดยที่จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้เพิ่มส่วนมากขึ้น ทำให้การเข้าร่วมแรงงานของสตรีโสดและสตรีสมรสมีน้อยลง และด้านจำนวนบุตร พบว่า เมื่อสตรีสมรสมีบุตรที่เป็นภาระมากขึ้น การเข้าร่วมแรงงานของสตรีสมรสจะลดลง

หากพิจารณาถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจ ซึ่งหมายถึงรายได้ของสตรี รายได้ของสมาชิกในครอบครัว และรายได้ครอบครัว พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานของสตรีโสด ได้แก่ รายได้ของสมาชิกในครอบครัว โดยที่รายได้ของสมาชิกในครอบครัวสูงขึ้น การเข้าร่วมแรงงานของสตรีโสดจะลดลง ส่วนในสตรีสมรสนั้น รายได้ดังกล่าวไม่สามารถอธิบายการเข้าร่วมแรงงานของสตรีสมรสได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และปัจจัยด้านรายได้ของสตรี รายได้ของครอบครัว พบว่า ไม่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานสตรี ซึ่งผลสรุปในประเด็นนี้ขัดแย้งกับข้อเท็จจริงและทฤษฎีผลตอบแทนปัจจัยการผลิตค่อนข้างมาก กล่าวคือ ในทางทฤษฎีหรือข้อเท็จจริงแล้ว ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานนั้นจะเป็นรายได้ หรือผลตอบแทนแก่แรงงาน แต่ในการศึกษานี้รายได้ของสตรีไม่สามารถอธิบายการเข้าร่วมแรงงานสตรีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลสรุป สภาพการทำงานและทัศนคติของสตรีเกี่ยวกับการทำงานในโรงแรมโดยเปรียบเทียบข้อมูลแรงงานสตรีโสดและสตรีสมรส ในโรงแรมชั้นหนึ่งและโรงแรมชั้นสอง ปรากฏว่า แรงงานสตรีส่วนใหญ่มีสภาพการทำงานที่ดี โดยเฉพาะแรงงานสตรีในโรงแรมชั้นหนึ่ง นอกจากนั้นส่วนใหญ่ทำงานวันละ 8 ชั่วโมง และสัปดาห์ละ 6 วัน ซึ่งหมายความว่าโรงแรมต่าง ๆ ได้ปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ส่วนตำแหน่งหน้าที่ที่แรงงาน

สตรียอมรับโดยนัยว่า พนักงานสตรียังคงทำงานในระดับพนักงานผู้ปฏิบัติงาน (Staff)

สำหรับในด้านสวัสดิการต่างๆ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าอาหาร เป็นต้น ปรากฏว่ามีการจัดสวัสดิการให้แตกต่างกันตามประเภทของโรงแรม จากการศึกษาเปรียบเทียบแล้ว ปรากฏว่า แรงงานสตรียุโรปในโรงแรมชั้นหนึ่งได้รับสวัสดิการดีกว่าแรงงานสตรียุโรปในโรงแรมชั้นสอง

ส่วนด้านทัศนคติของสตรียังเกี่ยวกับการทำงานในโรงแรม ปรากฏว่าส่วนใหญ่เห็นว่างานในโรงแรมเหมาะสมกับสตรีแล้ว แต่อย่างไรก็ดี ยังมีแรงงานสตรีเป็นจำนวนมากมีความคิดที่จะเปลี่ยนงาน โดยให้เหตุผลหลายประการ อาทิเช่น งานในโรงแรมไม่มั่นคง มีรายได้น้อย เป็นต้น และเมื่อเปิดโอกาสให้พนักงานสตรี แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานในโรงแรม พนักงานสตรีส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการทำงานในโรงแรมต้องมีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา เพื่อจะได้มีโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน อีกทั้งการทำงานในโรงแรมยังมีโอกาสได้พบปะคนมาก สังคมกว้าง เป็นต้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้ได้มุ่งศึกษาเฉพาะแรงงานสตรีที่ทำงานในอุตสาหกรรมโรงแรม โดยศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม นอกจากนั้นยังศึกษาสภาพการทำงานและทัศนคติของสตรีเกี่ยวกับการทำงานในโรงแรมอีกด้วย ซึ่งทำให้ได้ข้อคิดเห็นหลายประการดังนี้

1. ระดับการศึกษาของสตรีตัวอย่างในอุตสาหกรรมโรงแรมส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ยังไม่สูงนัก ทำให้แรงงานสตรีในสาขาอุตสาหกรรมนี้มีคุณภาพที่ไม่ดีพอ ทั้งๆ ที่ธุรกิจประเภทนี้เป็นงานบริการที่ควรต้องใช้พนักงาน ซึ่งมีความรู้ความสามารถดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งจำเป็นต้องรู้ภาษาต่างประเทศ รู้จักวิธีการบริการ เพื่อให้ผู้มาพักเกิดความพอใจ ดังนั้น รัฐบาลจึงควรพิจารณาเกี่ยวกับการยกระดับมาตรฐาน ความรู้ความสามารถของแรงงาน

สมัครในอุตสาหกรรมโรงแรมให้สูงขึ้น ทั้งนี้โดยอาจจัดให้มีการฝึกอบรมต่างๆ เกี่ยวกับด้านบริการ ซึ่งอาจเปิดสอนเป็นโรงเรียนวิชาชีพทั้งที่รัฐอาจจัดเอง หรือสนับสนุนให้เอกชนจัดตั้งก็ได้ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาสถิติฉบับที่ 5 (2525-2529) ในด้านนโยบายสถิติที่รัฐมุ่งจะส่งเสริมและสนับสนุนให้สมัครได้รับการศึกษาที่เหมาะสมกับความสามารถ และตลาดแรงงาน (ดูเพิ่มเติมในภาคผนวกที่ 4)

2. รายได้ของแรงงานสมัคร ส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ จึงเป็นเรื่องที่ควรจะได้รับ การลดส่งดูแลและแก้ไข โดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมแรงงาน เพื่อให้ เกิดความแน่ใจว่า แรงงานสมัครไม่ได้ถูกเอารัดเอาเปรียบในเรื่องค่าจ้างที่ตนควรจะได้รับ จากการทำงานให้กับโรงแรม

3. ตำแหน่งหน้าที่การงานของแรงงานสมัครในอุตสาหกรรมโรงแรม ส่วนใหญ่ เป็นตำแหน่งงานระดับพนักงานผู้ปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากระดับการศึกษายังไม่สูงพอ ถ้ารัฐมีการจัดฝึกอบรม หรือสนับสนุนให้สถาบันเอกชนจัดฝึกอบรม เพื่อยกระดับมาตรฐานฝีมือแรงงานสมัครแล้ว ก็ควรมีมาตรการให้โรงแรมต่างๆ เปิดโอกาสให้แรงงานสมัครสามารถเลื่อนตำแหน่งในระดับสูงขึ้น กล่าวคือ ให้มีสัดส่วนของแรงงานสมัครในระดับผู้บริหาร ระดับหัวหน้าแผนก และระดับหัวหน้างานให้มากขึ้น ซึ่งจะมีส่วนทำให้การเข้าร่วมแรงงานสมัครในอุตสาหกรรมโรงแรมสูงขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาสถิติในระยะแผนพัฒนาฉบับที่ 5 (2525-2528) ซึ่งต้องการปรับปรุงยกฐานะของสมัครให้สูงขึ้น

4. สภาพการทำงานและสวัสดิการของสมัครนั้น แรงงานสมัครที่ทำงานในโรงแรมชั้นสอง มีสภาพการทำงานและได้รับสวัสดิการดีกว่าแรงงานสมัครในโรงแรมชั้นหนึ่ง ฉะนั้นรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมแรงงาน ควรลดส่งดูแล โรงแรมบางแห่งที่ได้จัดสวัสดิการให้ดีพอ หรือมีได้ปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ซึ่งการศึกษานี้เป็นการศึกษาเฉพาะโรงแรมที่ตั้งขึ้นอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และส่วนใหญ่เป็นโรงแรมที่มีมาตรฐานดีพอ ฉะนั้นจึงเชื่อว่ายังมีโรงแรมอีกหลายแห่งที่เปิดขึ้นโดยไม่มีมาตรฐาน และมีการใช้แรงงานสมัครอย่างเอารัดเอาเปรียบอยู่เป็นจำนวนมาก

5. การศึกษาในครั้งนี้ไม่สามารถที่จะศึกษาได้ครอบคลุมถึงโรงแรมต่างๆ ทั่วประเทศได้ คงศึกษาเฉพาะแรงงานสตรีที่อยู่ในโรงแรมต่างๆ ของจังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น หากจะมีผู้ทำการศึกษาเรื่องเดียวกันนี้อีก ควรนำเอาแรงงานสตรีในโรงแรมของจังหวัดอื่นๆ มาศึกษาด้วย เพื่อดูความแตกต่างในเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม รวมทั้งเพื่อดูความแตกต่างในด้านสภาพการทำงานสวัสดิการ และทัศนคติของสตรีเกี่ยวกับการทำงานในโรงแรมด้วย

6. แม้ว่าข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จะมีข้อจำกัดอยู่บางประการ แต่ก็สามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาครั้งต่อไปได้ .